

Työ- ja elinkeinoministeriön seuranta, valtioneuvoston periaatepäätökseen yrittäjyydestä (periaatepäätös annettu VN -yleisistunnossa 5.9.2024)							VN/15319/2024
YHTEENVETO yrittäjyyden periaatepäätöksen seurantaan saaduista vastauksista valtioneuvoston tasolla, kaikki ministeriöt, 17.4.2025							
Vastaajat: PLM, MMM, STM, LVM, VNEUS, VM, OKM, OM, YM, UM, TEM							
Yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpide ja sen täytäntöönpano	Toimenpiteen luonne	Yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteen eteneminen ja aikataulus	Toimenpiteen toteuttaminen tällä hetkellä, arvio liikennevalolla	Yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteen vastuutahot ja vastuuhenkilöt		Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava	
Yritysten uusiutuminen, kasvu ja kansainvälistyminen							
1. Edistetään Suomen houkuttelevuutta puhtaan siirtymän investointikohteenä julkisilla politiikkatoimilla, jotka vahvistavat erityisesti uusien vähähiiliratkaisujen kehittämistä, pilotointia ja skaalaamista, investointiympäristön kilpailukyvyn turvaamista sekä tarvittavan osaamisen saatavuuden koko yrityskehittäessä.			Toimenpiteen toimen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	Toimenpiteen vastuuministeriöt: TEM, YM, LVM, OKM, VM		Toimenpide 1. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava	
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alaselvityskäytännön toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alaselvityskäytännön liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitella	Päävastuuministeriö,-ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tähtävät nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.	
LVM: Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU; liikennettä koskevat toimenpiteet	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	KAISUn valmistelu alkoi keväällä 2023 uusien perusskenaarioiden valmistelulla. Perusskenaariot valmistuivat vuodenvaihteessa 2023/2024. Keväällä 2024 aloitettiin uusien toimenpiteiden valmistelu (toimenpiteiden vaikutusten arvioinnit). Päätöksiä uusista toimenpiteistä tehdään kevään 2025 aikana. (KAISU valmistuu todennäköisesti ennen kesää 2025).		YM (koordinoi KAISUn valmistelua)	LVM, liikenteen toimet (Saara Jääskeläinen; saara.jaaskelainen@gov.fi)	KAISUn valmistelun yhteydessä arvioituja toimia ovat olleet esimerkiksi kuorma-autojen hankintatuet, jakeluinfrastruktuuri, kätelyyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen tuet.	
LVM: Ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelma SCP; liikennettä koskevat toimenpiteet	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	SCP:n valmistelu alkoi keväällä 2024. Yhteistyössä komission TSI-hankkeen kanssa on tunnistettu ja analysoitu haavoittuvien kotitalouksien ja mikroyritysten määrää Suomessa. SCP:hen sisällytettävien toimenpiteiden valmistelu on myös käynnissä. (Suunnitelman tulee olla valmis 30.6.2025 mennessä, jolloin se toimitetaan komissiolle).		YM (koordinoi SCP:n valmistelua)	LVM, liikenteen toimet (Tuuli Ojala; tuuli.ojala@gov.fi)	SCP:n valmistelun yhteydessä arvioituja toimia ovat olleet esim. hankintatuet mikroyrityksille, hankintatuet tai romutuspalkkiot pienituloisille sekä erilaiset joukkoliikenteen, kätelyyn ja pyöräilyn tuet.	
LVM: Ilmastoratkaisujen vauhdittaja (ACE) -ohjelma	d) Ohjelma	Ilmastoratkaisujen vauhdittaja (ACE) -hankkeen tehtävänä on tukea Suomea hiilineutraaliuden saavuttamisessa. Hankkeen painopiste on haastavissa päästövähennystoimissa maataloudessa, raskaassa liikenteessä ja teollisuuden prosesseissa.		YM/SYKE, Karoliina Auvinen	Traficom (Aki Tili; aki.tili@traficom.fi)		
TEM: Merkittävien ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien valtionavustustukiohjelma (tuki investointeihin teollisuuden tuotantoprosessien kasvihuonepäästöjen ja energiankulutuksen vähentämiseen sekä eräille ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille)	a) Lainsäädäntö	Lainsäädäntö hyväksytty (VNA 2/2025). Päivitetty 10.4.2025: Tukiohjelman täytäntöönpano käynnissä, tuet myönnettävä 2025 aikana.		TEM/valtionavustukset: (Liisa Lundelin-Nuortio, liisa.lundelin-nuortio@gov.fi). Innovaattorahoituskeskus Business Finland .			
TEM: Ministeriöiden ns. investointinyrkki merkittävien investointihankkeiden edistämiseksi	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Toiminta käynnistetty vuonna 2024.		TEM (Sampsa Nissinen, Liisa Lundelin-Nuortio; etunimi.sukunimi@gov.fi)	VM, YM, LVM	Investointien edistämisen toimintamallia vahvistetaan v. 2025.	
TEM: Kansallinen energia- ja ilmastostrategia	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Valmistelu aloitettiin vuonna 2024. Päästövähennystoimia on esitelty Puhtaan energian, ympäristön ja huoltovarmuuden ministeriöryhmälle. Strategia valmistuu vuonna 2025.		TEM (Petteri Kuuva; petteri.kuuva@gov.fi)			
TEM: Business Finland edistää kestävää kehitystä auttamalla asiakkaitaan kestävien ratkaisujen ja toiminnan kehittämisessä. Tavoite huomioidaan tulosohtauksessa, tulostavoitteissa ja tulostavoitteissa.	e) Ohje, linjaus	Business Finland panostaa rahoitustaan ja muita toimenpiteitään haitallisten ilmastovaikutusten minimoimiseen, puhdasta siirtymää tukeviin ja globaalia hiilijalanjälkeä aidosti pienentäviin, hiilikädenjälkeä aidosti kasvattaviin ratkaisuihin sekä elinkaariajatteluun perustuviin ratkaisuihin ja älykkäisiin liiketoimintamalleihin.		TEM (Anni Kaukoranta: anni.kaukoranta@gov.fi , Riikka Astala: riikka.astala@gov.fi), BF			
TEM: Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmassa on tavoitteena, että 35 %:ia EAKR-rahoituksesta kohdentuu ilmastotoimenpiteisiin , joiden keskiössä on puhdas siirtymä. Näiden toimien rahoittajina toimivat ELY-keskukset ja maakunnan liitot	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 ohjelmassa on varattu 432 milj. euroa kiertotalouden edistämiseen, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen, hiilineutraalisuuden edistämiseen sekä energia- tai materiaalihyönteeseen koko ohjelmakaudelle. Siitä on varattu hankkeisiin 31.12.2024 mennessä noin kolmannes. Kestävän kehityksen periaatteet ovat myös läpileikkaavana valintakriteerinä kaikissa ohjelman toimenpiteissä.		TEM (Harri Ahlgren, harri.ahlgren@gov.fi) , Sirpa Hautala (sirpa.hautala@gov.fi)	ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset	Keskeisiä ELYn yrityksen kehittämisavustuksen painopisteistä: 22 % hankkeista v. 2024 tuettiin puhdasta siirtymää (mm. päästövähennyksiä ja energiatehokkuutta edistävien ratkaisujen kehittäminen) Lisäksi kehittämisavustuksella rahoitettuihin uuden teknologian käyttöönottoon liittyvissä investointihankkeissa on pääsääntöisesti kyse uuden vähähiilisemmän teknologian käyttöönotosta. EU-rahoituksella tuetaan myös	
TEM: Talent Boost -toimenpideohjelma (työ- ja koulutusperusteinen maahanmuutto)	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Ohjelman toimeenpano etenee pääosin aikataulussa. Ohjelman mukaisesti työvoimaa täydennetään kohdentamalla valtion kansainvälisen rekrytoinnin edistämistoimia ensisijaisesti EU/ETA-alueelle sekä nimettyihin kumppanuusmaihin. Hallitusohjelman mukaisiin avainsektoreihin kuuluu esimerkiksi vientiteollisuus, mutta toimenpiteitä tehdään joustavasti työnantajien ja TKI-toiminnan tarpeisiin vastaamiseksi.		TEM (Katri Niskanen: katri.niskanen@gov.fi, Petra Lehto: petra.lehto@gov.fi)	OKM (Maija Innola; maija.innola@gov.fi, Kaisu Piironen; kaisu.piironen@gov.fi)		
VM: Eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvyys (investointihyvyys), HE 207/2024 vp	a) Lainsäädäntö	Päivitetty TEM 10.4.2025: tulee voimaan 1.5.2025 (TP esittely 4.4.2025: https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=3562).		YM/VO (Jari Salokoski; jari.salokoski@gov.fi)	TEM (Liisa Lundelin-Nuortio; liisa.lundelin-nuortio@gov.fi)	Hallituksen kehysriihi 2024 (kasvupaketti). Komission hyväksyntä sallitusta valtiontuesta saatu. Linkki Hankeikkunaan: https://vm.fi/hanke?tunnus=VM082.00/2024	
YM: Rakentamislakiin sisältyy uusi puhtaan siirtymän teollisuutta koskeva sijoittamislupa. Puhtaan siirtymän sijoittamislupa vauhdittaa puhtaan energian investointien sijoittamista Suomeen.	a) Lainsäädäntö	Rakentamislaki voimaan 1.1.2025.		YM (Teppo Lehtinen; teppo.lehtinen@gov.fi)			
YM: Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) toimeenpanona päivitetään rakennusten energiatehokkuuslaskentaa koskevat säädökset. Valmistelussa huomioidaan esimerkiksi hallitusohjelman kirjaus "Suomi luo hyvät toimintaedellytykset kestäville investoinneille uusiutuvaan ja fossiilittomaan energiantuotantoon, energian varastointiin ja uusiin energiaratkaisuihin." Säädöksistä olisi tarkoitus tehdä mahdollistavia.	a) Lainsäädäntö	EPBD direktiivin kansallinen lainsäädäntö tulee voimaan v. 2026 kesällä.		YM (Jyrki Kauppinen; jyrki.kauppinen@gov.fi)			

YM: Valtioneuvoston hyväksymässä Kansallisessa kiertotalouden strategisessa ohjelmassa (Vnp 8.4.2021) on asetettu tavoitteeksi, että resurssituottavuus ja kiertotaloustaste ovat kaksinkertaistuneet ja uusiutumattomien luonnonvarojen kotimainen kulutus on kääntynyt laskuun vuoteen 2035 mennessä. Valtioneuvosto päätti 21.3.2024 jatkaa Kiertotalouden strategisen ohjelman ja sen linjausten voimassaoloa.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	VN =3/24 jatkoi voimassa oloa. Tavoitteena on saada aikaan keskeisillä muutosalueilla (Resurssiviisas rakennettu ympäristö, Kiertotalouteen perustuva teollisuus, Kestävä kulutus ja liiketoiminta, Materiaalitehokas energiajärjestelmä ja Uudistava ruokajärjestelmä) ekosysteemejä ja konsortioita, jotka edistävät kiertotaloutta omalla sektorillaan. Green dealiin sitoutujat saavat tukea, tietoa ja sparrausta sekä vuoropuhelusta ministeriöiden kanssa että perustettavilta "kotipesiltä". Ne tukevat toimia, sparraavat ja edistävät yhteistyötä sekä rahoituslähteiden löytämistä. Kiertotalous-Suomi tukee sitoutujia yhdessä Green Building Council Finlandin (FIGBC) kanssa.		YM (Anna Häggman; anna.haggman@gov.fi)		
YM: Alueidenkäyttölain uudistuksessa on valmisteltu suoraa rakentamista ohjaavan aurinkoenergia- ja tuulivoimayleiskaavan säännöksiä.	a) Lainsäädäntö	Tulossa lausuntokierrokselle.		YM (Anna-Leena Seppälä; Anna-leena.seppala@gov.fi)		
2. Varmistetaan, että julkinen yritysrahoitus kehittyä, paikkaa ja täydentää rahoitusmarkkinoita ja toiminnassa otetaan huomioon markkinoiden kehitys (ml. markkinapuutealueiden muutokset). Toiminnan tehokkuus, yhteistyö ja sujuva asiakaspolku varmistetaan omistajaohjauksella ja toimijoiden yhteistyöllä. Lisäksi hyödynnetään EU-rahoituksen mahdollisuuksia nykyistä tehokkaammin suomalaisten rahoittajien, yritysten ja valtion erityisrahoitusyhtiöiden toimesta.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, UM, Finnvera, Tesi, Business Finland, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset, Finnfund		Toimenpide 2. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: TEM ohjaa osana julkista rahoitusta aluehallinnon (ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset) toimia yritysten kestäväen kasvun edistämiseksi kolmen avustusmuodon avulla (yrityksen kehittämisavustus, yritysten toimintaympäristöavustus ja alueellinen kuljetustuki).	e) Ohje, linjaus	Jatkuvaa toimintaa; tukimuodot käytössä.		TEM/AKO (Marko Laiho; marko.laiho@gov.fi)	ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset	
TEM: Sustainability Guanrantee (EU-rahoitus)	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Euroopan investointirahasto (EIR) on solminut sopimukset kahdeksan johtavan suomalaisen pankin ja rahoituslaitoksen kanssa pienten ja keski suurten yritysten (pk-yritysten), pienten midcap-yritysten ja asunto-osakeyhtiöiden tukemiseksi. Sopimukset mahdollistavat noin 1 miljardin euron lainanannon investointeihin hankkeisiin, jotka edistävät Suomen ilmastotavoitteita ja ympäristökestävyyttä. (sopimukset julkaistu 7.6.2024).		TEM (Jyrki Orpana; jyrki.orpana@gov.fi, Henri Tuominen; henri.tuominen@gov.fi), YM (Eeva Alho; eeva.alho@gov.fi)		
TEM: Finnveran mikroyrityslaina	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Laina on suunnattu 1–9 henkilöä työllistävien yritysten kasvun ja tuottavuuden parantamiseen ja on haettavissa rajoitetun ajan 1.10.2024–31.3.2025. Käynnissä arviointi em. 6 kk toteutuksesta, selvitys valmistumassa syksyllä 2025.		TEM (Henri.tuominen@gov.fi), Finnvera	TEM (Jyrki Orpana; jyrki.orpana@gov.fi, Henri Tuominen; henri.tuominen@gov.fi), Finnvera (Juha Ketola; juha.ketola@gov.fi)	
TEM: Finnveran takaukset	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Finnveran myöntämästä rahoituksesta valtaosa on edelleen takauksia. Takausten osuus kotimaan rahoituksesta oli 87 % ja suorien lainojen osuus vain 13 %. Kasvuhakuisille nuorille yrityksille tarkoitetun pk-takauksen ehtoja uudistettiin vuoden 2024 alussa, jotta sen käyttö olisi entistä joustavampaa. Pk-takauksen suosio on jatkunut vahvana, ja se on edistänyt monen yrityksen kohdalla kaupallisen pankkirahoituksen saatavuutta.		TEM (Henri.tuominen@gov.fi), Finnvera	Jyrki Orpana (TEM), Henri Tuominen (TEM), Juha Ketola (FV)	
3. Vahvistetaan Suomen Teollisuussijoituksen (=Tesi) teollisuuspoliittista roolia (TEM, Tesi) sekä kehitetään Finnveran kotimaan rahoituksen ja viennin rahoitusjärjestelmää kilpailukykyisemmäksi ja ketterämmäksi kokonaislainsäädäntöuudistuksella (ml. mahdolliset rakenteelliset muutokset sekä digitalisaation hyödyntäminen toiminnassa).			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, Finnvera		Toimenpide 3. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Tesin uusi 300 milj. suora sijoitusohjelma vuosille 2025-2027	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Tesin uusi 300 milj. euron suorasijoitusohjelma vuosille 2025-2027. Toimeenpano vuosina 2025-2027. Pääomitukset tehdään keväällä 2025 ja alkuvuonna 2026-2027.		Tesi, TEM (Tiina Ingman; tiina.ingman@gov.fi)	Tesi/Ville Salmi (ville.salmi@tesi.fi)	Vuoden 2025 osalta Tesin lisäpääomitus tehdään vasta kun Komission päätös notifikaatioprosessissa saadaan (arvio huhtikuu).
TEM: Tesin uusi sijoitusstrategia	e) Ohje, linjaus	Tesin uusi sijoitusstrategia vahvistaa Tesin roolia kasvun ja investointien moottorina.		Tesi, TEM (Tiina Ingman; tiina.ingman@gov.fi)	Tesi/Ville Salmi (ville.salmi@tesi.fi)	Talouspoliittinen ministerivaliokunta puoltanut Tesin uutta sijoitusstrategiaa 25.2.2025.
TEM: Finnveran kokonaislainsäädäntöuudistus	a) Lainsäädäntö	HE pyritään antamaan 16.4.2025 tai kevätkaudella, voimaan 1.1.2026.		TEM (Inkalotta Nuotio-Osaze; inkalotta.nuotio-osaze@gov.fi)		
TEM: Valtion pääomasijoitustoiminnan keskittämistä ja tehostamista koskeva uudistus	a) Lainsäädäntö	Lait vahvistettu 17.1.2025 ja voimaansaattaminen VN asetuksella 31.5.2025.		TEM (Mikko Huuskonen; mikko-huuskonen@gov.fi)	Tesi/Ville Salmi (ville.salmi@tesi.fi)	
4. Kehitetään TEM:n johdolla erityisesti Business Finland, Tesi ja Finnvera -toimijoiden kanssa uusia toimintamalleja, jotka tukevat ko. toimijoiden nykyistä tiiviimpää yhteistyötä suuremman elinkeinopoliittisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi yritysrahoituksessa.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, VTT, Business Finland, Tesi, Finnvera, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		Toimenpide 4. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Yhtenäistetty omistajastrategiat / tulossopimusasiakirjat TEM toimijoille (yhtiöt ja virastot)	c) Ministeriötason strategia	Ministerin allekirjoitus odotettavissa viikolla 15/2025.		TEM (Kari Virtanen; kari.virtanen@gov.fi)	TEM yhteistyössä Tesi, FV, LKK, VTT, BF, GTK	Kehittämistyö jatkuu
TEM: Yhteinen ohjauskirje virastoille ja yhtiöille	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Ministerin allekirjoitus odotettavissa viikolla 15/2025.		TEM (Kari Virtanen; kari.virtanen@gov.fi)	TEM yhteistyössä Tesi, FV, LKK, VTT, BF, GTK, ELY	Kehittämistyö jatkuu

TEM: Vahvistettu ja tehostettu toimintamallia yhteisestä tekemisestä yhtiöille ja virastoille	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Yhteistyön lisäämistä tehostettu. Työ jatkuu 2025.		TEM (Kari Virtanen: Kari.Virtanen@gov.fi , Anne Rothovius: anne.rothovius@gov.fi)	TEM/IYR	Vahvemman yhteistyön tehostaminen, yhteistyön eri muodot ja seurannan mittarit vuoden 2025 aikana
TEM: Omistajaohjauksen tehostaminen	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Toimintamallin kehittely jatkuu vuoden 2025 aikana.		TEM (Kari Virtanen: Kari.Virtanen@gov.fi , Anne Rothovius: anne.rothovius@gov.fi)	TEM/IYR	Hallitusten ristiinpölytys toteutettu 2024/2025 yhtiökokouksessa.
5. Kohdennetaan T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman mukaisesti valtion T&K-rahoitusta T&K-toimintaa aloittaville yrityksille sekä pk-yrityksille, jotka sitoutuvat pitkäjänteisesti lisäämään T&K-toimintaa.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, Business Finland, Tesi, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		Toimenpide 5. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alaselvetalokosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alaselvetalokosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivist nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: T&K-lisärahoituksen monivuotinen suunnitelman toimeenpano	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Suunnitelma hyväksytty VN 06/2024. Suunnitelman vedos pohjana kehysriihen 2025-2028 neuvotteluissa. Hyväksytty suunnitelma käytössä budjettiriihessä 2024. Suunnitelman rinnalla muodostetaan TKI-politiikan ja valintojen strategisia valintoja syötteeksi puoliväliinheen keväällä 2025.		TEM ja BF, Tesi, ELY-keskukset	Muut ministeriöt ja hallinnonalat, kokonaisuus koordinoituu osittain VN TKI politiikkaverkoston toimin. Tutkimuslaitosten verkosto - Tulanet	
TEM: T&K-rahoituksen kohdentaminen Business Finlandin ja ELY-keskusten toimesta	e) Ohje, linjaus	Business Finlandin T&K-rahoituksen myöntövaltuuksia on lisätty vuosina 2024 ja 2025. Lisäksi pohjalla on aiemmat T&K-rahoituksen päätökset, jotka ovat koko VN-tasolla olleet 2,35 mrd €. Rahoitusta kohdennetaan eri ohjelmien kautta suoraan ja välillisesti (esim. Veturit) myös PK-yrityksille ja kauempana markkinoita olevien ratkaisujen kehittämiseen. T&K-rahoituksen kohdentamiseksi elinvoimakeskusille valmistellaan kehysriihen linjauksen mukaisesti uusi T&K-rahoituksen mekanismi, jolla tuetaan erityisesti kotimarkkinoilla vielä pääosin toimivien innovaatio- ja kansainvälistymispotentiaalia omaavien pk-yritysten tavoitteellista T&K-toimintaa.		TEM IYR/Innovaatiopolitiikka, sekä BF, Tesi ja ELY-keskukset	Muut ministeriöt ja hallinnonalat, kokonaisuus koordinoituu osittain VN TKI politiikkaverkoston toimin. Tutkimuslaitosten verkosto - Tulanet	Kohdentamisesta päätetään JTS- ja TAE - prosesseissa
TEM: Tesin rooli T&K-intensivisten yritysten oman pääoman ehtoissa rahoituksessa	e) Ohje, linjaus	Tesin uuden sijoitustrategian mukaan yhtiö mm. vahvistaa uusia teknologioita ja puhtaan siirtymän investointeja sekä vientiä. Tesi vauhdittaa myös innovaatioiden kaupallistamista, skaalaamista ja vientiä sekä myötävaikuttaa innovaatio- ja yritys ekosysteemiin.		Tesi yhteistyössä muiden tahojen kanssa, TEM (Tiina Ingman; tiina.ingman@gov.fi)		Talouspoliittinen ministerivaliokunta puoltanut Tesin uutta sijoitusstrategiaa 25.2.2025.
6. Selkeytetään pk-yritysten TKI-toiminnan kannusteiden roolia ja kohdentumista siten, että T&K verokannustimet ja suorat T&K-tuet (Business Finland, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset) muodostavat toimivan ja vaikuttavan kokonaisuuden yritysten kannustamiseksi rohkeampaan riskinottoon ja uudistumiseen.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, Business Finland, Tesi, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		Toimenpide 6. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alaselvetalokosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alaselvetalokosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivist nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: TEM:n, Business Finlandin ja ELY-keskusten yhteistyö TKI-rahoituspalveluissa	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	TEM-konsernin sisäistä yhteistyötä vahvistetaan pk-yritysten kasvupolun tarpeisiin paremmin vastaavilla BF:n ja tulevien elinvoimakeskusten palveluilla.		TEM (IYR ja AKO), BF ja ELY-keskukset		
7. Vauhditetaan start up -yrittäjyyttä valtion politiikkatoimilla, jotta Suomeen kehittyä maailman paras start up- ja kasvuyrityseskosysteemi.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, OKM		Toimenpide 7. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alaselvetalokosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alaselvetalokosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivist nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Startup-yritysten rahoitusta ja palvelupolkua kehitetään BF:n ja muiden TF-toimijoiden yhteistyönä	c) Ministeriötason strategia	Etenee osana hallitusohjelman ja ministeriön strategian toimeenpanoa.		TEM (Mari Hakkarainen; mari.hakkarainen@gov.fi), Business Finland, TESi, Finnvera, ELY:t		hallituksen puoliväliinheen tehty esityksiä startup- ja kasvuyrityseskosysteemiä edistävästä toimenpiteistä
TEM: Kehitetään startup -yritysten toimintaympäristöä osana Kasvuyrittäjyyden ohjelman toteutusta	d) Ohjelma	Etenee osana hallitusohjelman toimeenpanoa.		TEM (Jaana Lappi; jaana.lappi@gov.fi)	MMM, VM	Kasvuyrittäjyysohjelma valmistumassa keväällä 2025.
TEM: Work in Finland kohdentaa viestintää ja jakaa tietoa Suomen start up –palveluista ja ekosysteemistä kansainvälisille osaajille.	g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G	Jatkuvaa toimintaa.		TEM (Petra lehto; petra.lehto@gov.fi), Business Finland		Viestintä
TEM: Tesin uusi sijoitusstrategia	e) Ohje, linjaus	Tesin uusi sijoitusstrategia vahvistaa Tesin roolia kasvun ja investointien moottorina.		TEM (Tiina Ingman: tiina.ingman@gov.fi)		
8. Edistetään valtion yritysrahoituksella ja -palveluilla omistajanvaihdoen toteutumista sekä kehitetään omistajanvaihdoen yritysrahoitus- ja yrityspalveluja.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, Finnvera, Tesi, ELY keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		Toimenpide 8. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alaselvetalokosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alaselvetalokosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivist nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Omistajavaihostilanteiden huomioiminen alueellisissa yrityspalveluverkostoissa	c) Ministeriötason strategia	Osana laajempaa alueellisten yrityspalvelujen verkostoa (kunnat, kehitysyhtiöt, TF, yrittäjäjärjestöt, uusyrytyskeskukset, yksityiset palvelut) ELY-keskukset vaikuttavat siihen, että omistajavaihostilanteet huomioidaan verkoston tarjoamissa, esim. aloittavaa yrittäjyyttä tukevilla palveluissa (toiminta jatkuvaa, tukee TEM-strategiaa sekä annettuja linjauksia).		TEM ja ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		

TEM: ELY-keskuksen kehittämisavustus käytettävissä omistajanvaihdoksen jälkeisessä kehittämisessä	a) Lainsäädäntö	ELY-keskusten kehittämisavustuksella voidaan tukea omistajanvaihdoksen jälkeen yrityksen toiminnan kehittämistä ja kasvuun liittyviä toimia (mm. uudet investoinnit). (toiminta jatkuvaa, tukee TEM-strategiaa sekä annettuja linjauksia).		TEM ja ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		
TEM: Finnvera rahoittaa strategiansa mukaisesti aktiivisesti omistajavaihdoksia	e) Ohje, linjaus	Finnvera jatkoi pk-yritysten perustamisen, kasvuun ja omistajanvaihdosten rahoitusta kehittämällä jatkuvasti rahoitustuotteita ja palveluja. Yrityskentän uudistuminen on Suomen talouden kannalta erittäin tärkeää. Omistajanvaihdoksissa yhteistyö jatkui Omistajanvaihdosfoorumin puitteissa. Finnveran rahoitus omistajanvaihdoksiin laski 105 miljoonaa euroon (2023: 121). Finnvera oli mukana 599 yrityksen (685) omistajanvaihdoksen toteuttamisessa. Sekä rahoituksen määrä että rahoitettujen yritysten määrä olivat alimmillaan viiteen vuoteen. Omistajanvaihdokset ovat yritysrakenteen uudistumisen ja yrityskentän elinvoimaisuuden kannalta tärkeitä, ja odotus on, että rahoitus kääntyy jälleen kasvuun talouden näkymien pirstyessä.		Finnvera	Henri Tuominen (TEM) ja Juha Ketola (Finnvera)	
9. Edistetään yritysten kansainvälistymispalveluverkoston (Team Finland) strategisella johtamisella, yhteisillä strategisilla maa- ja alavalinnoilla sekä palveluiden kohdentamisella viennin kasvuja lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, UM, Business Finland, Finnvera, ELY keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset		Toimenpide 9. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G..	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Edistetään asiakaslähtöisesti alueellisia yrityspalvelukosysteemejä: Kuntien työllisyys- ja elinkeinopalvelujen vahvempi kytkeminen osaksi pk - ja kasvuyritysten palvelupolkua ja Team Finland alueverkostotyötä	c) Ministeriötason strategia	Toteutetaan osana TEM:n kasvupalveluhanketta (2025-2026).		TEM/kristiina.santos@gov.fi ja ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset	Muut TF-toimijat	
UM: BF:n ulkomaantoimintojen integrointi ulkoministeriöön	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Ulkomaanverkoston budjetti siirtynyt UM:n momentille 1.1.2025. Vuoden 2025 ajan UM rahoittaa BF:n ulkomaanverkoston palvelutuotannon sopimukseen perustuen. Liikkeenluovutuksen valmistelu vuoden 2025 aikana. Ulkomaantoimintojen kokonaisuuden ml. kotimaasta tehtävät tuki-, ydin- ja ohjaustoiminnot liikkeenluovutuksen valmistelu vuoden 2025 tuloksena henkilöstö ja toiminta ulkoasiainhallinnossa vuoden. 2026 alusta alkaen.		UM (Juha Pyykkö; juha.pyykkko@gov.fi)	TEM (Maija Lönnqvist; maija.lonnqvist@gov.fi)	
UM: Laaditaan uuden Team Finland -johtoryhmän työn puitteissa uusi Team Finland -strategia, jossa määritellään ko. edistämistoimet, ja toimeenpannaan strategia.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Uuden Team Finland -johtoryhmän on määrä järjestäytyä 18.4.2025 mennessä. Uuden Team Finland -strategian on määrä valmistua viimeistään 1.9.2025 mennessä.		UM, TEM: Strategia valmistellaan TEM-UM -rinnakkaispuheenjohtamassa Team Finland -johtoryhmässä, jossa eri kokoonpanoissaan ovat edustettuina myös muut Team Finland -toimijat.	UM (Juha Pyykkö; juha.pyykkko@gov.fi)	Team Finland -strategia on tarkoitus hyväksyä poliittisella tasolla ohjaamaan Team Finland -yhteistyötä kokonaisvaltaisesti.
10. Toteutetaan aluehallintouudistus ja perustetaan elinvoimakeskukset. Toimeenpanossa kiinnitetään huomiota yrittäjyyden toimintaedellytysten edistämiseen sekä yritysrahoituksen ja - palveluiden asiakaslähtöisyyteen, vaikuttavuuteen ja tuloksellisuuteen.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	VM, TEM, MMM, LVM, YM ja OKM, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset, KEHA-keskukset		Toimenpide 10. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Elinvoimakeskusten toimeenpanohanke	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Hanke toteutetaan 2024-2026; etenee aikataulun mukaisesti.		TEM (Päivi Blinnikka; paivi.ke.blinnikka@gov.fi)	Muut virastoa ohjaavat ministeriöt, mm. MMM, LVM, YM ja OKM, AVIt, ELY-keskukset, KEHA; SYKE, Metsähallitus, Traficom	Kyseessä toimeenpanohanke, eli käytännön edellytysten koordinoitiin ja luomiseen, mm. henkilöstösiirrot, tietojärjestelmämuutokset, keskittyvä hanke.
TEM: Kasvupalvelut –hankkeen päätavoitteena on tukea ja yhteensovittaa elinvoimakeskusten kasvupalveluihin liittyvää toiminnallista kehittämistä (palveluvalikoima ja välineet, toimintamallit ja alueelliset verkostot) sekä TEM EVK toimialaohjauksen menettelyjen uudistamista	c) Ministeriötason strategia	Kasvupalveluhanke käynnistynyt.		TEM (Kristiina Santos; kristiina.santos@gov.fi)		
VM: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi	a) Lainsäädäntö	HE (13/2025) annettu eduskunnalle 13.3.2025, tavoitteena lain voimaantulo 1.1.2026		VM (Janne Öberg; janne.oberg@gov.fi)	Muut virastoja ohjaavat ministeriöt, mm. STM, TEM, MMM, LVM, YM ja OKM, AVIt, ELY-keskukset, Valvira, KEHA; Traficom, KKV, Ruokavirasto, Ahvenanmaan valtionvirasto, Elinvoimakeskukset TEM: Marko Laiho: marko.laiho@gov.fi; , Riikka Ristinen; riikka.ristinen@gov.fiMMM yhteyshenkilöt: Sanna Sihvola ja Leena Westerholm (etunimi.sukunimi@gov.fi). Ruokavirasto: Merja Uusi-Laurila (merja.uusi-laurila@gov.fi).	(Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta, TEM valmistellut elinvoimakeskuksia koskevat säädökset (Elinvoimakeskukset)
VM: Toimeenpannaan lainsäädännön vaatimat käytännön muutokset toimeenpanohankkeina: Lupa- ja valvontavirasto	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Toimeenpanohanke käynnistetty toukokuussa 2024 (valmis 1.1.2026).		VM (Mikko Saarinen; mikko.saarinen@gov.fi)	Muut virastoa ohjaavat ministeriöt, mm. STM, YM ja OKM, AVIt, ELY-keskukset, Valvira, KEHA; SYKE, Metsähallitus, KKV, Ruokavirasto	Kyseessä toimeenpanohanke, eli käytännön edellytysten koordinoitiin ja luomiseen, mm. henkilöstösiirrot, tietojärjestelmämuutokset, keskittyvä hanke.
11. Edistetään perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen periaatteita läheisessä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien ja lähiympäristön toimijoiden kanssa.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	OKM, OPH		Toimenpide 11. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.

OKM: nimeää 2025 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotus yrittäjyyskasvatusta koskevien linjausten päivittämiseksi (edellinen 2017) ja talousosaamisen vahvistamiseksi. Linjaukset tulevat kattamaan kaikki koulutusasteet ja ne laaditaan yhdessä sidosryhmien kanssa.	e) Ohje, linjaus	Työryhmän asettaminen on valmisteilla. Linjaukset valmisteluvat syksyllä 2026.		OKM (Kati Lounema; Kati.Lounema@gov.fi), OPH		
Osaaminen ja osaava työvoima						
12. Tuetaan yrityksiä työvoiman saatavuuden turvaamisessa sekä työmarkkinoiden ja työelämän muutoksiin vastaamisessa.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, OKM, OPH, JOTPA, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset, kunnat	Toimenpide 12. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava	
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alaselvitysalueesta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selvitykset ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alaselvitysalueesta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitella	Päävastuuministeriö, -ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivistetty nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
OKM: Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja ja suunnataan ne aloille ja alueille, joilla ennakoidaan olevan merkittävää työvoimapulaa.	c) Ministeriötason strategia	Koulutus- ja osaamistason nostamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut vuosille 2024–2027 yhteensä 42,1 miljoonan euron lisärahoituksen tutkimus- ja kehityksen johtavien koulutuksen koulutusmäärien lisäämiseen yliopisto- ja ammattikorkeakoulutuksessa. Rahoituksella mahdollistetaan yhteensä 1011 lisäaloituspaikkaa sosiaali- ja terveydenhoitajien ammattikorkeakoulutuksessa ja 875 lisäaloituspaikkaa varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksessa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut yliopistojen kanssa ja osoittanut rahoitusta 70 pysyvän lääketieteen ja 20 eläinlääketieteen aloituspaikan lisäämiseksi. Valtioneuvoston yleisistunto hyväksyi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uudistetut rahoitusmallit vuodesta 2025 alkaen. Rahoitusmallit sisältävät aiempaa suuremmat kannusteet opiskelijoiden määrän lisäämiseen ja koulutuksen läpisyntymisen parantamiseen. Koulutustason noston tavoitteet ovat huomioitu myös ministeriön ja korkeakoulujen välillä tehdyissä sopimuksissa sopimuskaudelle 2025–2028. Kaudelle 2025–2028 sovitut tutkimustavoitteet ovat kaikilla tutkimusaloilla yli 30 prosenttia vuonna 2024 suoritettuja tutkimustavoitteita korkeampia. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt kehysriihen 2024 linjauksen pohjalta koulutustason noston ja koulutuspolkujen sujuvoittamisen toimenpideohjelman valmistelun. Valmistelussa olevat lainsäädäntömuutokset liittyvät muun muassa korkeakoulujen yhden opiskelupaikan sääntöön sekä sosiaali- ja terveysalojen ammattikorkeakoulutuksen tutkimus- ja kehityksen kehittämiseen päällekkäisen koulutuksen vähentämiseksi.		OKM (Ulla Mäkeläinen; ulla.makelainen@gov.fi)	TEM (Minna Nieminen: minna.nieminen@gov.fi; Markku Virtanen: Markku.virtanen@gov.fi)	
OKM: Vahvistetaan yhteiskunnan T&K-intensiteettiä valtion T&K-rahoituslain mukaisesti	b) VN -tason selvitykset ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut ja toimeenpannut valtion T&K-rahoituslain mukaisia toimia omalla hallinnonalueellaan. OKM on tehnyt päätöksen lisärahoituksesta yliopistoille tuhannen uuden tohtorin kouluttamiseksi ja tohtorikoulutuksen kehittämiseksi. OKM on myös käynnistänyt tohtoripilotin tutkimus- ja seurantahankkeen sekä osoittanut 6,37 miljoonan euron rahoituksen tohtorin tutkimusta seuraavan vaiheen tutkijapaikkojen lisäämiseen. Suomen Akatemian tutkimusvaltuus kasvoi vuonna 2024 yhteensä 55 miljoonalla eurolla lisäyksen kasvaessa 172 miljoonaa euroon vuodesta 2027 lähtien. Suomen Akatemian kautta jaettavaa kilpailullista rahoitusta on kohdennettu vapaasti kohdennettavan tutkimusvaltuuden ohella lippulaivoihin, tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen, proof of concept -rahoitukseen sekä kliiniseen tutkimukseen ja kertaluonteisesti hyvinvointialueiden T&K-yhteistyön vahvistamiseen. Suurteholaskennan yhteisyritys EuroHPC:n hallintoneuvosto on valinnut Suomen yhdeksi uudeksi eurooppalaisten tekoälytehtaiden sijaintimaaksi Suomen johtaman konsortion hakemuksen pohjalta. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut Suomen sitoutumisesta suurteholaskennan kapasiteetin jatkuvuuden varmistamiseen hankkeeseen enintään 250 miljoonan euron osuudella.		OKM (Riina Vuorento; riina.vuorento@gov.fi)		
OKM: Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteistyötä ja uudistetaan koulutuksen tarjontaa, jotta se vastaa paremmin työelämän tarpeisiin sekä T&K-toiminnan tavoitteisiin	a) Lainsäädäntö	Eduskunta on hyväksynyt lain ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksen kokeilusta, johon voi osallistua enintään 40 koulutuksen järjestäjää. Eduskunta on hyväksynyt ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin uudistamisen, joka lisää kannusteita suunnata koulutusta aloille, joilla opintojen läpäisy ja työllistyminen /jatko-opintoihin siirtyminen ovat hyviä. Em. lainsäädäntö voimaan 1.1.26. OKM asettama työryhmä tekee tammikuuhun 2026 mennessä ehdotuksen ammatillisen koulutuksen työelämäyhteistyön kehittämiseksi mm. koulutuksen laadunvarmistuksen kehittämiseksi.		OKM, toimintaohjauksen kokeilu (Ville Heinonen; Ville.P.Heinonen@gov.fi; rahoitus: Kari Korhonen; Kari.Korhonen@gov.fi)		
OKM: Yritysten toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten ja muuttuvien osaamis- tarpeiden alueellista sekä toimialakohtaista ennakointi- ja arviointitietoa on hyödynnettävä monipuolisesti osaavan työvoiman saatavuuden suunnittelussa ja varmistamisessa.	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	OKM työryhmä valmistelee osaamis- ja koulutustarpeiden ennakoinnin uudistamista. Määräaika kesäkuu 2025.		OKM (Aleksi Kalenius; Aleksi.Kalenius@gov.fi)	TEM (Liisa Larja; liisa.larja@gov.fi)	
OKM: Vastataan osaamis- ja koulutustarpeisiin lisä- ja täydennyskoulutustyyppisellä osaamisen kehittämisellä, tutkimusta pienemmällä osaamiskokonaisuuksilla.	c) Ministeriötason strategia	Em. Rahoitusmallin uudistus tukee tutkimusta lyhyempien koulutusten tarjontaa nykyistä mallia paremmin. OKM työryhmä valmistelee esityksiä jatkuvan oppimisen tarjonnan uudistamiseksi, joka tukee periaatepäätöksen linjauksen toteutumista. Määräaika tammikuu 2026. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt yhteistyössä Jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen kanssa korkeakoulujen pienten oppimiskokonaisuuksien pilotin, jossa kokeillaan, ja edelleen kehitetään pienten osaamiskokonaisuuksien kansallista kriteeristöä ja tuotetaan kriteeristön mukaisia pienten osaamiskokonaisuuksien koulutustoteutuksia. Pilotit käynnistyivät 10–11/2024 ja päättyvät 11/2025 loppuun mennessä.		OKM, OPH työryhmä (OKM: Petri Lempinen; Petri.Lempinen@gov.fi)		
STM: Hallitusohjelman mukaiset työelämäohjelmat, joilla vaikutetaan työvoiman työkyvyn turvaamiseen ja työelämän muutoksiin sopeutumiseen	d) Ohjelma	TYÖ2030-ohjelma on työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma, joka tähtää toimintatapojen uudistamiseen ja teknologian tehokkaaseen hyödyntämiseen työpaikoilla. Työelämän mielenterveysohjelma etsii ratkaisuja työelämän mielenterveyshaasteiden vähentämiseen (toteutus Suomen kestävän kasvun ohjelman rahoituksella 2023-2025). Työkykyinen Suomi-ohjelma etsii ratkaisuja työkyvyn tukemiseen olemassa olevan rakenteen puitteissa.		STM (Liisa Hakala; liisa.hakala@gov.fi)	TEM (Teija Felt; teija.felt@gov.fi, Antti Närhinen; antti.narhinen@gov.fi, Maija Lyly-Yrjänäinen; maija.lyly-yrjanainen@gov.fi)	
TEM: Työelämän kehittämisstrategian laatiminen	b) VN -tason selvitykset ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Valmistelu aloitettu 2024, asetettu johtoryhmä ja asiantuntijaryhmä sekä sihteeristö. Strategia valmistuu 6/2026		TEM (Teija Felt; teija.felt@gov.fi, Antti Närhinen; antti.narhinen@gov.fi; Maija Lyly-Yrjänäinen; Maija.Lyly-Yrjanainen@gov.fi)	STM (Liisa Hakala; liisa.hakala@gov.fi, Mikko Rissanen; mikko.rissanen@gov.fi) OKM (Aleksi Kalenius; aleksi.kalenius@gov.fi)	

TEM: Uudistuva ja osaava Suomi 2021 - 2027 (erityisesti ESR+) ohjelman työelämän kehittämistoimenpiteiden avulla kehitetään mikro- ja pk-yritysten sekä niiden henkilöstön, ml. lukien johtajat, osaamista, oppimismyönteisyyttä ja uudelleenkouluttautumista erityisesti ikäjohtamisen ja osaamisen johtamisen alueilla sekä edistetään yritysten muutoskyvykkyyttä koulutuksen, neuvonnan, ohjauksen ja verkostojen kautta.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	ESR+ toimenpiteet käynnistyivät vuonna 2022. ESR+ rahoituksesta 2024 loppuun mennessä varattu käynnistyneisiin toimenpiteisiin noin 37 %. ESR+rahoitusta käytössä ohjelmakaudella kokonaisuudessaan 969 milj. €. Tukitoimin, jotka kohdistuvat yöntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutumiseksi muutoksiin, työvoiman liikkuvuuden tukemiseen ja kolmansien maiden kansalaisten intgroimiseen työmarkkinoille on käynnistynyt 214 ESR+ hanketta joihin on varattu 61,3 milj €. (Valmis 2029).		TEM (Valtteri Karhu; valtteri.karhu@gov.fi)	OKM, STM, ELY-keskukset	
TEM: Yhteiskunnaisten yritysten strategian päivittäminen EU:n yhteisötalouden suosituksen mukaiseksi	c) Ministeriötason strategia	Strategiaprosessi käynnistyi syksyllä 2024 ja valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä suosituksen toimeenpanolle asetetun määräajan puitteissa. Strategian valmistelua ohjaa ESR + -yhteiskunnallisia yrityksiä koskeva johtoryhmä. Strategian painopisteitä ovat rahoitus (sis. verotus, hankinnat ja valtiontuet), yhteiskunnalliset innovaatiot, työllisyys, tutkimus ja lähtäalous. Työllisyydessä korostuu erityisesti osa-työkykyisten työhön integroituminen ja osaamisen vahvistaminen.		TEM (Hanna Hämäläinen; hanna.h.hamalainen@gov.fi)		
TEM: Työssä oppimisen kehittäminen	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Jotpan toteuttama kehittämishanke.		Jotpa, Kirsi Heinivirta	TEM ja OKM ohjaavat yhdess Jotpaa ja ovat yhdessä mukana Jotpan neuvostossa.	
TEM: Jatkuvan oppimisen RRF-hanke Osaamispolku.fi (uusi palvelujärjestelmä)	d) Ohjelma	TEM ja OKM vastuussa hankekokonaisuudesta.		OKM (Petri Lempinen; petri.lempinen@gov.fi, Tomi Kytölä; tomi.kytola@gov.fi)	TEM (Tiina Salminen; tiina.salmiinen@gov.fi, Teija Felt; teija.felt@gov.fi)	
TEM: Työvoimaa täydennetään hallitusohjelman mukaisesti kohdentamalla valtion kansainvälisen rekrytoinnin toimia työnantajien tarpeiden mukaisesti ensisijaisesti EU/ETA-alueelle sekä nimettyihin kumppanuusmaihiin.	d) Ohjelma	Työvoimaa täydennetään hallitusohjelman mukaisesti kohdentamalla valtion kansainvälisen rekrytoinnin toimia työnantajien tarpeiden mukaisesti ensisijaisesti EU/ETA-alueelle sekä nimettyihin kumppanuusmaihiin.		TEM (Katri Niskanen; katri.niskanen@gov.fi)	OKM	
TEM: Työvoimapaalveluiden kehittäminen -työryhmän työskentely 2023-2027	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Tiivistetään yhteistyötä yksityisten työnvälitysyriytysten kanssa, yhteiskehitetään KEHA-keskuksen ylläpitämää Työmarkkinatoria eri sidosryhmien kanssa, kasvatetaan työnhakijoiden julkaistujen työnhakuprofiilien laatua ja määrää ja tehostetaan työnantajille suunnattua viestintää ja kartoitetaan piilotyöpaikkoja kohtaannon ja työvoiman saatavuuden edistämiseksi ESR-rahoitusta hyödyntämällä osana Työmarkkinoiden kohtaanto-teemaa.		TEM (Tiina Oinonen; tiina.oinonen@gov.fi)		TEM:n asettama työryhmä hallitusohjelmakirjauksien toteuttamiseksi
TEM: Uudistuva ja osaava Suomi 2021 - 2027 (erityisesti ESR+) ohjelman osaavan työvoiman kohtaantotoimenpiteiden avulla kehitetään yritysten, alueiden ja toimialojen välisiä yhteistyömalleja ja rekrytointitoimia sekä lisätään rekrytointivaikeuksista kärsivien alojen ja työnantajien tunnettuutta, vetovoimaa ja mainekuvaa. Ohjataan työnhakijoita rekrytointivaikeuksissa oleville aloille ja edistetään työvoiman ammatillista ja alueellista liikkuvuutta myös yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa luomalla näihin kannusteita ja käytäntöjä.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	ESR+ toimenpiteet käynnistyivät vuonna 2022. ESR+ rahoituksesta 2024 loppuun mennessä varattu käynnistyneisiin toimenpiteisiin noin 37 %. ESR+rahoitusta käytössä ohjelmakaudella kokonaisuudessaan 969 milj. €. Tukitoimin, jotka kohdistuvat yöntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutumiseksi muutoksiin, työvoiman liikkuvuuden tukemiseen ja kolmansien maiden kansalaisten intgroimiseen työmarkkinoille on käynnistynyt 214 ESR+ hanketta, joihin on varattu 61,3 milj €. (Valmis 2029).		TEM (Valtteri Karhu; valtteri.karhu@gov.fi)	OKM, STM, ELY-keskukset	
13. Puututaan tehokkaasti työläinsäädännön noudattamiseen liittyviin väärinkäytöksiin työmarkkinoiden vakauden ja toimivuuden ylläpitämiseksi.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, STM, OM		Toimenpide 13. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alavetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alavetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
STM: Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden lakisäätöisenä tehtävänä on valvoa työpaikkoja turvallisten ja terveellisten työolojen sekä reilun työn ja työsuhteen pelisääntöjen noudattamisen varmistamiseksi	g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G	Valvonta kohdistuu mm. työsuhteen vähimmäisehtojen, ulkomaisen työvoiman käytön sekä tilaajavastuulain valvontaan. Käytettävissä olevasta valvontaresurssista noin 30 % suunnataan ko. valvontaan.		STM/TTO (Arto Teronen; arto.teronen@gov.fi)	Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet	Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden eli työsuojeluviranomaisen suorittama valvonta
TEM: Alustatyödirektiivin täytäntöönpano	a) Lainsäädäntö	Perusvalmistelu (työryhmän toimikausi päättyy 31.12.2025), direktiivin täytäntöönpanoaika päättyy 2.12.2026.		TEM (Elli Nieminen; elli.nieminen@gov.fi)		Yksi direktiivin tavoitteista liittyy alustatyössä esiintyvien väärinkäytösten ehkäisemiseen (mm. työsuhteen naamiointi yrittäjäsuhteeksi).
14. Vahvistetaan yrittäjyyden edellytysten vahvistamiseksi Suomen pitovoimaa kansainvälisille osaajille ja heidän perheilleen tarjoamalla helposti saavutettavia palveluita, torjumalla työmarkkinoilla esiintyvää hyväksikäyttöä ja lisäämällä työelämän vastaanottavuutta.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, OKM, STM, VM, Work in Finland, ELY-keskukset/jatkossa Elinvoimakeskukset, kunnat		Toimenpide 14. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alavetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alavetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Hallitusohjelman mukaisesti Suomen pitovoimaan vaikuttavat tekijät on tunnistettu ja hyvät käytännöt koottu osana työvoiman maahanmuuton Talent Boost –toimenpideohjelmaa	d) Ohjelma	ELY-keskukset järjestävät kevään 2025 aikana webinaarisarjan, jossa jaetaan tietoa ja lisätään ymmärrystä alueiden toimijoiden mahdollisuuksista vaikuttaa pitovoimaan myönteisesti. Suomalaisista korkeakouluista valmistuneiden kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä koulutustaan vastaaviin tehtäviin parannetaan hallinnonalojen yhdessä sopimilla toimilla. Työn perusteella Suomeen muuttavien sujuvat peruspankkipalvelut varmistetaan ja huomioidaan samalla yritysten pankkipalvelutarpeet. Peruspankkipalveluiden työryhmä valmistelee sujuvuuden edistämiseksi tarvittavia lainsäädäntömuutoksia kuluvan hallituskauden aikana. Työperäisen hyväksikäytön vastaisen toimenpideohjelman toimeenpano etenee. Työelämän vastaanottavuutta tuetaan erityisesti Work in Finlandin valtakunnallisilla palveluilla. Suomen ja ruotsin kielen koulutustarjontaa parannetaan yhdessä työnantajien kanssa.		TEM (Katri Niskanen; katri.niskanen@gov.fi, Petra Lehto; petra.lehto@gov.fi)	OKM	
TEM: Työmarkkinoilla esiintyvää hyväksikäyttöä torjutaan työperäisen hyväksikäytön vastaisen toimenpideohjelman mukaisesti	d) Ohjelma	Työperäisen hyväksikäytön vastainen toimenpideohjelma hyväksyttiin helmikuussa 2024. Ohjelma sisältää 33 toimenpidettä, joista maaliskuussa 2025 on valmiina 10 toimenpidettä, käynnissä aikataulun mukaisesti 14 ja loput 9 odottavat käynnistymistä.		TEM, Anna Bruun; anna.bruun@gov.fi	STM, OM, SM	

TEM: Uudistuva ja osaava Suomi 2021 - 2027 ohjelman avulla (erityisesti ESR+) edistetään kansainvälisten osaajien rekrytointia Suomeen ja integroidaan jo maassa olevia osaajia yhteistyössä EAKR- ja Talent Boost –toimenpiteiden kanssa sekä tuetaan mukana muuttavien puolisoiden työllistymistä	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	ESR+ toimenpiteet käynnistyivät vuonna 2022. ESR+ rahoituksesta 2024 loppuun mennessä varattu käynnistyneisiin toimenpiteisiin noin 37 %. ESR+rahoitusta käytössä ohjelmakaudella kokonaisuudessaan 969 milj. €. Tukitoimin, jotka kohdistuvat yöntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutumiseksi muutoksiin, työvoiman liikkuvuuden tukemiseen ja kolmansien maiden kansalaisten intgroimiseen työmarkkinoille on käynnistynyt 214 ESR+ hanketta, joihin on varattu 61,3 milj €. (Valmis 2029).		TEM (Valtteri Karhu; valtteri.karhu@gov.fi)	OKM, STM, ELY-keskukset	
Toimivat markkinat						
15. Lisätään yrittäjyyden edellytysten vahvistamiseksi markkinoiden toimivuutta muun muassa edistämällä yleisesti kilpailupolitiikkaa sekä sitoutumalla tasapuolisen toimintaympäristön turvaavaan, ennakoitavaan sekä markkinoille tulon ja siellä toimimisen mahdollistavaan sääntelyyn.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM ja kukin ministeriö oman hallinnonalansa osalta, KKV		Toimenpide 15. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle_oma rivi</u> ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alasetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alasetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
LVM: Lisätään tosiasiallista kilpailua raideliikennemarkkinalla ja helpotetaan markkinoille pääsyä. Henkilöjunaliikenteen kilpailua lisätään mahdollistamalla kunnille, kuntayhtymille ja alueille ostoliikenteen järjestäminen.	a) Lainsäädäntö	Hallituksen esitys, joka mahdollistaa alueellisen toimivallan, on tarkoitus mennä eduskuntaan käsiteltäväksi kevään 2025 aikana.).		LVM (Emmi Nykänen; emmi.nykanen@gov.fi, Tia Orjasniemi: tia.orjasniemi@gov.fi)		
LVM: Lisätään tosiasiallista kilpailua raideliikennemarkkinalla ja helpotetaan markkinoille pääsyä. Kilpailun avaamista varten perustetaan julkinen kalustoyhtiö julkisesti tuetulle ostoliikenteelle. Kilpailun syntymistä markkinaehtoiseen liikenteeseen edesautetaan kilpailuttamalla julkisesti tuettua liikennettä, koska mahdollisuus toimia laajalla liiketoimintamallilla pienentää markkinoille tuleminen kynnystä.	f) Uusi toimintamalli, instumentti tai vastaava	Kalustoyhtiön perustamista varten on perustettu erillinen projektiryhmä. (Kalustoyhtiön on tarkoitus olla perustettuna viimeistään 2026 mennessä.) Traficom valmistelee tulevia ostoliikenteen kilpailutuksia. (Kilpailutukset on tarkoitus käynnistää virallisesti 2027.		LVM (Emmi Nykänen: emmi.nykanen@gov.fi; Traficom yhteyshenkilö: Pipsa Eklund)	VNK OO (Minna Pajumaa; minna.pajumaa@gov.fi)	
STM: EU-lääkepaketin käsittelyä varten tehty linjaus Suomen kannaksi dokumentaation suoja-ajasta ja kannustimista (UJ 27/2024 vp)	e) Ohje, linjaus	Ohjaa Suomen kantaa neuvoston työryhmätyöskentelyssä (käsittely jatkuu neuvostossa).		STM (Mari Laurén-Häussler; Mari.Lauren-Haussler@gov.fi)	Fimea	Suomi katsoo, että dokumentaatio suojaan mahdollisesti liitettävien kannustimien tulee olla selkeitä, ennustettavia ja kohdennettuja niin, että ne ovat tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia. Dokumentaatio suoja-ajan tulisi olla riittävän pitkä, lähtökohtaisesti nykytilan mukainen, jotta se osaltaan tukee lääketieteellistä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa EU:n alueella.
STM: Uudistetaan apteekkisääntelyä (mm. verkkoapteekkitoiminta, apteekkien tehtävät ja palvelujen laatuvaatimukset)	a) Lainsäädäntö	Valmistellaan hallituksen esitys annettavaksi eduskunnalle vuonna 2026.		STM (Lauri Pelkonen; lauri.pelkonen@gov.fi)	Fimea	
STM: Laajennetaan joidenkin yleisimmin käytettyjen itsehoitolääkkeiden myyntiä myös muualla kuin apteekeissa myytäväksi	a) Lainsäädäntö	Valmistellaan hallituksen esitys annettavaksi eduskunnalle vuonna 2025.		STM (Lauri Pelkonen; lauri.pelkonen@gov.fi)	Fimea	Uudistus toteutetaan lääketurvallisuusviranomaisen selvityksen pohjalta harkitusti, lääke- ja lääkitysturvallisuus varmistaen.
STM: Alkoholi juomien vähittäismyyntilupa laajennetaan enintään 5,5 prosenttia alkoholia sisältävien juomien lisäksi koskemaan enintään 8 prosenttia alkoholia sisältäviä käymisteitse valmistettuja juomia.	a) Lainsäädäntö	Laki tullut voimaan 10.6.2024.		STM (Saara Karttunen; saara.karttunen@gov.fi)		
STM: Mahdollistetaan myös Alkolle ja kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholin verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuitenkin ikärajavalvonta turvaten. Maan sisäisessä toimitusmyynissä noudatetaan käsityöläispanimo-, pienpanimo- ja tilaviinipoikkeukset huomioiden voimassa olevia kotimaan vähittäismyyntin vahvuusrajoja.	a) Lainsäädäntö	HE eduskunnan käsittelyssä.		STM (Saara Karttunen; saara.karttunen@gov.fi)		
STM: Selkiytetään vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla on oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä.	a) Lainsäädäntö	Valmistellaan HE annettavaksi eduskunnalle vuonna 2025.		STM (Saara Karttunen, saara.karttunen@gov.fi)		
STM: Poistetaan suomalaisten toimijoiden ulkomaille suuntautuvan markkinoinnin rajoitukset EU-oikeuden rajoissa.	a) Lainsäädäntö	Valmistellaan HE annettavaksi eduskunnalle vuonna 2025.		STM (Saara Karttunen; saara.karttunen@gov.fi)		
STM: Mahdollistetaan kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynti valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.	a) Lainsäädäntö	Valmistellaan HE annettavaksi eduskunnalle vuonna 2025.		STM (Saara Karttunen; saara.karttunen@gov.fi)		
TEM: Kilpailulain kilpailuneutraalteettisäntelyn sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston neutraliteettivannonan ja siihen liittyvän tiedonsaannin tehostaminen huomioiden selvityshenkilön neutraliteettiselvitys suosituksineen	a) Lainsäädäntö	TEM:n teettämä neutraliteettiselvitys julkaistaan maaliskuun aikana. SEN jälkeen arvioidaan mahdollisia sääntelymuutoksia ja muita ohjeuskeinoja.			Neutraliteettisäntely kuuluu TEM:n hallinnonalaan, mutta kunkin ministeriön rooli oman sektorikohtaisen sääntelynsä osalta	
YM: Alueidenkäytöläin uudistuksen yhtenä tavoitteena on HO mukaisesti kaavoituksen sujuvoittaminen mm. kaavoitusta koskevien säännösten yksinkertaistamisella ja kevenämisellä sekä uusilla säännöksillä maanomistajan aloiteoikeudesta ja kumppanuuskaavoituksesta.	a) Lainsäädäntö			YM (Anna-Leena Seppälä; anna-leena.seppala@gov.fi)		
16. Kevennetään yritysten hallinnollista taakkaa yrittäjyyden edellytysten vahvistamiseksi sekä toteutetaan ministeriöiden yhteistä taakkaseurantaa.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	Kaikki ministeriöt		Toimenpide 16. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle_oma rivi</u> ja tiedot sarakkeisiin A-G..	Valitaan alasetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alasetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
LVM osallistuu Hallinnollisen taakan keventämisen ja norminpurun ohjausryhmään sekä asiantuntijaryhmään, joiden kautta seurataan LVM:n hallinnonalan lakimuutosten hallinnollista taakkaa yrityksille sekä tunnistetaan sääntelytaakan keventämisen mahdollisuuksia.	f) Uusi toimintamalli, instumentti tai vastaava	(Ohjausryhmä jatkaa hallituskauden loppuun asti.)		LVM (ohry) (Kimmo Kiiski; kimmo.kiiski@gov.fi)	LVM, asiantuntijaryhmä (Juha Tervonen; juha.tervonen@gov.fi)	

OM: Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain tarkistaminen (hanke: OM118:00/2023). OYL-muutostarpeita arvioidaan ajankohtaisten käytännön kokemusten sekä aikaisempien selvitysten ja niistä saadun lausuntopalautteen perusteella. Esim. sujuvoitetaan osakkeen rahana maksamisen tarkastamista siten, että maksua todentavan kuitenkin toteaa tilintarkastajan sijaan rekisteriviranomainen; muutetaan julkisen osakeyhtiön omien osakkeiden hallussa tai panttina pitämisen enimmäismäärää koskeva säännös vastaamaan kodifioidun yhtiödirektiivin vähimmäisvaatimuksia (nyt: ei yli 1/10 osakkeista -> ehdotus: ei voi omistaa kaikkia yhtiön osakkeita); selkeytetään oman pääoman menettämisen rekisteri-ilmoituksen tekemisen ajankohtaa.	a) Lainsäädäntö	Työryhmän toimikausi 18.1.2024 – 30.6.2025.		OM (Juha Jokinen juha.jokinen@gov.fi)		
OM: Maksuviivästyksiä koskevan asetusehdotuksen ((COM(2023) 533 final/2) käsittely	a) Lainsäädäntö	Maksuviivästyksiä koskevan asetusehdotuksen (COM(2023) 533 final/2) käsittely alkoi lokakuussa 2023 (ks. myös U 62/2023 vp). Ehdotuksen käsittely EU:ssa (neuvostossa) on toistaiseksi ollut hidasta, koska jäsenmaiden selvä enemmistö on pitänyt ehdotusta liian pitkälle menevänä. Uuden KOM:n johdolla käsittelyn toivotaan nopeutuvan.		OM (Jussi Päivärinne; jussi.paivarinne@gov.fi)		Ehdotuksesta käytiin periaatekeskustelu 7.3.2024 pidetyssä kilpailukykyneuvostossa. Kesäkuussa 2024 jäsenmaiden selkeä enemmistö, mukaan lukien Suomi, ilmoitti työryhmäkokouksessa kantanaan, ettei neuvotteluja tulisi jatkaa Belgian laatiman kompromissiehdotuksen tai KOM:n alkuperäisen ehdotuksen pohjalta. Jäsenvaltiot ovat pyytäneet KOM:ta laatimaan kokonaan uuden ehdotuksen, mutta KOM ei ainakaan toistaiseksi ole ilmaissut aikomustaan tehdä näin. Neuvottelut ovat tämän jälkeen edenneet todella hitaasti.
TEM: Yksi sisään, yksi ulos -periaate	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Taakkaseurantaa tehty valtioneuvostovuoden 2024 ajan. Hallinnollinen taakka on keventynyt 120 miljoonalla eurolla vuodessa.		TEM (Erno Mähönen; erno.mahonen@gov.fi)	muut ministeriöt	
TEM: Tavoite purkaa vähintään 300 normia hallituskauden aikana	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	On purettu 133 yli 300:n normin tavoitteesta (31.1.2025).		TEM Tiina Haanpää tiina.haanpaa@gov.fi	muut ministeriöt	
YM: Ympäristöministeriö osallistuu hallinnollisen taakan seurannan ohjausryhmään ja toteuttaa säädöshankkeissaan taakkaseurantaa esimerkiksi alitusoikeutta ja sujuvoittavat rakentamislupien käsittelyä uuden käsittelyaikatakuun kautta.	a) Lainsäädäntö			YM (Teppo Lehtinen; teppo.lehtinen@gov.fi; Johanna Korpi: johanna.korpi@gov.fi)		
17. Tuetaan yritysten osaamista ja rohkaistaan niitä tarjoamaan julkisissa hankinnoissa sekä varmistetaan, että hankintayksiköillä on kyvykyys huomioida pk-yritysten osallistumismahdollisuudet.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	VM		Toimenpide 17. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle</u> oma rivi ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alusvetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alusvetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö, -ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiivit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: Hankintalain muutokset hallitusohjelman mukaisesti	a) Lainsäädäntö	Lakiehdotuksessa pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia edistettäisiin muun muassa kannustamalla hankintayksiköitä markkinoiden huomioimiseen hankintoja valmisteltaessa. Lisäksi lakiehdotuksessa edellytetään että EU-kynnyksarvot ylittävä hankinta pitää lähtökohtaisesti jakaa osiin. Ehdotus sidosyksiköiden käytön rajaamisesta voi myös edistää pk-yritysten toimintamahdollisuuksia, kun aiemmin sidosyksiköiltä tehdyt ostot tulee hankittavaksi markkinoilta.		TEM (Riikka Hietanen; riikka.hietanen@gov.fi, Terhi Kauti; terhi.kauti@gov.fi, Olli Hyvärinen; olli.hyvarinen@gov.fi)		
VM: Hankinta-Suomi-ohjelma on hankintayksiköiden ja tarjoajien yhteinen toimenpideohjelma. Julkisia hankintoja kehitetään yhteistyössä houkuttelevammiksi, tietoperusteisemmiksi, kustannustehokkaammiksi ja strategisemmiksi. Yhteistyökumppaneita valtiovarainministeriön rinnalla ovat Kuntaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Yrittäjät ja Hyvil	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Yhteistyö on käynnistetty uusien kumppaneiden kanssa ja ohjelman toimenpidesuunnitelma on käynnistetty lähes täysin, toteutumista seurataan säännöllisesti ja tarvittaessa reagoidaan ketterästi (Käynnissä, ohjelmakausi 2024-2027).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		Hankeikkuna: https://vm.fi/hanke?tunnus=VM015:00/2024 Toimenpiteen luonne: Hankinta-Suomi on ohjelma, jonka avulla toimeenpannaan valtioneuvoston periaatepäätöksenä annettua kansallista julkisten hankintojen strategiaa.
VM: Julkisiin hankintoihin liittyvän olemassa olevan ohjeistuksen edelleen kehittäminen	e) Ohje, linjaus	Varmistetaan, että Hankinta-Suomen, KEINO-osaamiskeskuksen ja muiden tahojen tuottama ohjeistus on helposti kaikkien löydettävissä, niitä kehitetään ja ajantasaistetaan edelleen. Lisäksi edistetään sitä, että hankintayksiöt ja tarjoajat hyödyntävät niitä aktiivisesti. Ohjeistuksen hyödynnettävyyttä kehitteässä käydään laajassa yhteistyössä läpi mitä kaikkea ajantasaista materiaalia ja ohjeistusta on olemassa ja voisiko tiedot, tai linkit niihin, kerätä yhteen paikkaan, jotta ne olisivat kaikille helposti löydettävissä. Lisäksi suunnitellaan erilaisia tapoja varmistaa, että ohjeistuksen hyödyt siirtyvät eri tahojen toimintaan. (Käynnissä, jatkuu ohjelmakauden loppuun)		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: JYSE- ja JIT-sopimusehtojen päivittäminen	e) Ohje, linjaus	Päivitetään julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot (JYSE) ja IT-ehdot (JIT) (Julkaistaan keväällä 2025). Ohjeistetaan ehtojen käyttöön sekä järjestetään tarvittavia koulutuksia. (Käynnissä, koulutuksia järjestetään tarpeen mukaan ohjelmakauden loppuun asti).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		Toimenpiteen luonne:
VM: Tekoälyavusteinen hankintaneuvoja (Hankintavälkky)	e) Ohje, linjaus	Hyödynnetään generatiivisen tekoälyn mahdollisuuksia hankintoihin liittyvän neuvonnan antamisessa. (Jatkokehittäminen käynnissä ja valmistuu vuoden 2026 aikana).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Make or buy –analyysityökalu	e) Ohje, linjaus	Analyysityökalun avulla mahdollistetaan hankintayksikön omien kustannusten arviointi ja vertaaminen yksityisen sektorin kustannuksiin. (Suunnittelu käynnissä ja valmistuu vuoden 2025 aikana).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Vastuullisuuskriteerien tietopankin jatkokehittäminen	e) Ohje, linjaus	Tavoitteena on lisätä yhtenäisiä markkinavuoropuhelun avulla suunniteltuja vastuullisuuskriteerejä. (Käynnissä. Kehitetään lisää vastuullisuuskriteerejä ja perustetaan ministerivetoinen työryhmä vuoden ohjelmakauden aikana).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Tekoälyn hyödyntäminen hankinnoissa	e) Ohje, linjaus	Selvitetään tekoälyn tuomia mahdollisuuksia julkisten hankintojen tehostamiseen ja suunnitellaan kehittämiskohde, hyödynnetään Hankintakäsikirjan tekoälybotista saatuja kokemuksia ja käydään keskusteluja markkinatilanteesta. Laajassa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä valitaan kohde; minkä hankintoihin liittyvän haasteen ratkaisemista priorisoidaan (esim. helpotetaan tarjoajien osallistumista julkisiin hankintoihin tai kehitetään tapoja tehdä tarjouspyyntö) (aikataulu).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM:Julkisten hankintojen mentorointiohjelma edistää julkisten hankintojen parissa työskentelevien osaamista	e) Ohje, linjaus	Ohjelmakauden ensimmäinen mentorointiohjelma on meneillään. (Järjestetään tarpeen mukaan ohjelmakauden loppuun asti).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		

VM: Hankinta-Suomen verkostot hankintayksiköille ja tarjoajille. Verkostoissa jaetaan tietoa parhaista käytännöistä ja opitaan toisilta. Verkostotapaamiset ovat keskinäisen sparrauksen, benchmarkkauksen sekä uuden tiedon jakamisen paikkoja.	e) Ohje, linjaus	1. Hyvinvointialueiden hankinnoista vastaavien verkosto toteuttaa hyvinvointialueiden keskinäistä sparrausta, benchmarkkausta ja tiedon jakamista. 2. Vaikuttavat hankkijat -verkosto toteuttaa hankintayksiköiden keskinäistä sparrausta, benchmarkkausta ja tiedonvaihtoa, toimii myös sparraajana hankintojen kansallisen kehittämisen suuntaamisessa. 3. Hankintayksiköiden verkostot käytännön kilpailuttajille ja hankintoja johtaville henkilöille. 4. ICT-kohtaamo edistää yhteistyötä julkisen sektorin toimijoiden ja tarjoajien välillä avoimesti ja vuorovaikutteisesti (Kaikki verkostot pyörivät, tarkoitus saada pysyväksi toiminnaksi).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Vuoden hankintayksikön valinta Tehdään julkisia hankintoja ja onnistumisia näkyväksi myöntämällä Vuoden hankintayksikkö -tunnustus.	e) Ohje, linjaus	Vuoden hankintayksikkö vuodelle 2024 on valittu. Suomen Yrittäjät ja Elinkeinoelämän Keskusliitto valitsevat vuoden hankintayksikön, joka on erityisellä tavalla osannut huomioida yhteistyön kehittämisen merkityksen tarjoajien kanssa. (Käynnissä ohjelmakauden loppuun asti)		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Hankintojen somemarkkinoinnin kehittäminen	e) Ohje, linjaus	Lisätään yritysten ja järjestöjen keskuudessa tietoisuutta julkisten hankintojen liiketoimintamahdollisuuksista sekä hankintayksiköiden valmiuksia somen hyödyntämiseen digimarkkinoinnin keinoin. Suunnittelu aloitettu. (Käynnissä ohjelmakauden loppuun asti).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Tarjoajien osaamisen kehittäminen ja kiinnostuksen lisääminen	e) Ohje, linjaus	Varmistetaan, että tarjoajille suunnattu ohjeistus on riittävää ja kaikkien yritysten ja järjestöjen löydettävissä. Toimenpide aloitetaan käymällä läpi, mitä ohjeistusta on olemassa ja varmistetaan sen ajantasaisuus. Suunnitellaan Hilmaan tarjoajan näkymä, jonka kautta kaikki tarjoajille oleellinen tieto olisi helposti löydettävissä. Tehdään pienhankintoja näkyväksi ja tuetaan ryhmittymien muodostamista. Harkitaan myös hankinnan kokoon suhteutetun ”osaa ainakin nämä” lähtötason ohjeistuksen laatimista. (Käynnissä ohjelmakauden loppuun asti).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Hankintamessut Toteutetaan vuosittain yhteistyössä FCG:n kanssa hankinta-alan foorumi, joka kokoaa yhteisen ohjelman ääreen hankinta-alan asiantuntijat, johtajat ja päättäjät hankintayksiköistä ja tarjoajapuolelta.	e) Ohje, linjaus	Vuoden 2025 tapahtumaa valmistellaan, tapahtuma järjestetään Tampereella. (Käynnissä ainakin ohjelmakauden loppuun asti).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: Kansalliset julkisten hankintojen tietopalvelut	e) Ohje, linjaus	Kehitetään kansallisia julkisten hankintojen tieto- ja avoimuuspalveluja uuden tietovarannon mahdollistamalla tavalla. (Toteutetaan ohjelmakauden aikana).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
VM: HILMAN jatkokehittäminen	e) Ohje, linjaus	Kehitetään Hilma-palvelua (hankintailmoitukset.fi) laaditun vision ja HankintaSuomi-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Työhön kuuluvat vision mukaisesti muun ohella tarjoajan ja hankintayksikön erillisten näkymien rakentaminen sekä rikosrekisteriöteen digitaalisen tarkastamisen mahdollistaminen. Tarjoajien näkymä suunnitellaan tiivissä yhteistyössä elinkeinoelämän edustajien kanssa. (Kehittäminen on käynnissä ja on luonteeltaan jatkuvaa).		VM Hankinta-Suomi ohjelma, (Tarja Sinivuori-Boldt; tarja.sinivuori-boldt@gov.fi)		
18. Edistetään yrittäjyyden edellytysten vahvistamiseksi luvitusta sujuvoittavia kehitystoimia ja varmistetaan yhden luukun palvelujen riittävä resursointi.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	VM, YM, TEM		Toimenpide 18. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <i>toimelle oma rivi</i> ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alavetovalkosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alavetovalkosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitteilla	Päävastuuministeriö,-ministeriö/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
TEM: TEM:n koordinoima Luvat ja valvonta -hanke Luvat ja valvonta -palvelun kehittämisen painopisteenä vuosina 2024-2026 on vihreän siirtymän luvituksen sujuvoittaminen. Kehittämisen painopisteet tukevat luontevasti myös YM:n yhden luukun palvelujen hankkeita sekä vuonna 2026 käynnistyvän Lupa- ja valvontaviraston toimintaa (LV-palvelu ympäristöllisten lupa- ja muiden menettelyjen yhden luukun palvelukanavana).	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Toimeenpano vaiheittain 2026-2028.		TEM koordinoi. (Laaja poikkihallinnollinen) Jatkovastuu, omistajuus keskustelun alla.	TEM/OHJY/DIGI / yhteyshenkilö Kimmo Kuusela; kimmo.kuusela@gov.fi, TEM sisäisen luvituksen työryhmä (IYR, TTM, AKO, EOS, OHJY) seuraa etenemistä, yhteyshenkilö Ulla Palander; ulla.palander@gov.fi	Investointien edistämiseksi edetään kohti valtakunnallista yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta. Luvat ja valvontapalvelu on ensisijainen asiointiväylä etenkin monilupaisille investointihankkeille uudessa Lupa- ja valvontavirastossa. Toimeenpanee HaO. Jatkuu edellisten hallituskausien työhön.
VM: Ehdotettu yhden luukun palvelujen HE:n mukaista lisäystä Lupa- ja valvontaviraston toimintamenoihin kehyksessä 2026-2029	g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G	Kehyspäätöksen aikataulu.		VM (VKO)	YM	Lisäys ei sisältynyt VMBO -kantaan maaliskuussa.
YM: Ympäristöministeriö on elokuussa 2023 käynnistänyt yhden luukun palvelujen hankkeen Tavoitteena on yhden valtakunnallisen toimivallan omaavan lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen mallissa sujuvoittaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Hankkeessa annetaan useita hallituksen esityksiä. Yhden luukun palveluiden hankkeessa on huhtikuun alkuun 2025 mennessä annettu kolme hallituksen esitystä, joilla sujuvoitetaan lupamenettelyjä. Vuoden 2025 aikana on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä ainakin kolme esitystä. Yhden luukun palvelujen hanke nojautuu vahvasti valtion aluehallinnon uudistukseen, jota koskeva hallituksen esitys on valtiovarainministeriön toimesta annettu eduskunnalle keväällä 2025 (HE 13/2025 vp). Valtion aluehallinnon uudistus ja sen mukaisesti perustettava valtion Lupa- ja valvontavirasto tulee mahdollistamaan ympäristöllisten lupamenettelyjen sujuvoittamisen ja kehittämisen jatkossa.	a) Lainsäädäntö	Keväällä 2025 on tarkoitus antaa eduskunnalle HE eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa (ns. YLP-esitys). Lainsäädäntöhankeessa valmistellaan säännöksiä muun muassa siitä, että uusi lupaviranomainen voisi käsitellä hankkeen eri lakeihin perustuvia lupahakemuksia yhdessä. Hankkeessa selvitetään myös, miten YVA-menettelyt ja Natura-arvioinnit voitaisiin käsitellä aiempaa sujuvammin osana lupakäsittelyä. YLP-HE:een sisältyy esitys yhden luukun määrärahatarpeista Lupa- ja valvontavirastolle. Resurssitarpeet kytkeytyvät vihreän siirtymän etusijamenettelyn jatkamiseen ja laajentamiseen sekä eräiden luvitusta sujuvoittavien EU-velvoitteiden täytäntöönpanoon.		YM (Johanna Korpi; johanna.korpi@gov.fi, VM (Mikko Saarinen; mikko.saarinen@gov.fi)	Poikkihallinnollinen. TEM/IYR/Jyrki Alkio ja TTM/Mikko Holm (Jäseninä YLP-hankekokonaisuuden seurantaryhmässä). TEM sisäisen luvituksen työryhmä (IYR, TTM, AKO, EOS, OHJY) seuraa etenemistä, yhteyshenkilö IYR/Ulla Palander.	Toimeenpanee HaO.Jatkumoa edellisten hallituskausien työhön.
YM: Osana hankekokonaisuutta on YM:n YLP-lakihanke, jossa sujuvoitetaan ympäristöllisiä lupamenettelyitä. Liittyy kiinteästi aluehallintouudistukseen ja ympäristöllisten lupien keskittämiseen uuteen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon.	a) Lainsäädäntö	Uudistuksen tavoitteena olla valmis 1.1.2026 (Keskeiset lait voimaan 1.1.2026 lukien).		YM (Johanna Korpi; johanna.korpi@gov.fi, VM (Mikko Saarinen; mikko.saarinen@gov.fi)	Poikkihallinnollinen. TEM/IYR/Jyrki Alkio; jyrki.alkio@gov.fi ja TTM/Mikko Holm; mikko.holm@gov.fi. (Jäseninä YM/YLP-hankekokonaisuuden seurantaryhmässä). TTM/YLA/Paulina Kanerva; paulina.kanerva@gov.fi ja Mikko Holm; mikko.holm@gov.fi (YLP-lakihankkeen ohjausryhmässä, toimikausi päätyi jo).TEM sisäisen luvituksen työryhmä (IYR, TTM, AKO, EOS, OHJY) seuraa etenemistä, yhteyshenkilö IYR/Ulla Palander; ulla.palander@gov.fi)	Laaja hankekokonaisuus: Edellyttää monen tasoisia toimenpiteitä: lainsäädäntötoimia ja muita toimenpiteitä. Toimeenpanee HaO.Jatkumoa edellisten hallituskausien työhön.
YM	a) Lainsäädäntö	Esitys HE 175/2024 vp (vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muutokset), laki 996/2024. Lainsäädäntö koskee vesienhoidon ympäristötavoitteita ja sitä, milloin niistä voi poiketa hankkeen tai toiminnan vuoksi. Muutoksilla sujuvoitettiin lupamenettelyä ja lisättiin niiden selkeyttä ja ennakoitavuutta vesien tilaan vaikuttavissa hankkeissa.				

YM	a) Lainsäädäntö	HE 196/2024 vp (kriittisten raaka-aineiden lupamenettelyjä koskevat lakimuutokset), laki 15/2025. Lakimuutoksella Pohjois-Suomen aluehallintovirasto velvoitettiin toimimaan kansallisena kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteviranomaisena sekä säädettiin muun muassa näiden hankkeiden etusijäksittelystä. Aluehallintouudistuksen myötä yhteyspisteviranomaisen tehtävä siirtyisi uudelle valtakunnalliselle Lupa- ja valvontavirastolle 1.1.2026 alkaen. Lupamenettelyjä sujuvoittamalla edistettiin investointeja ja vihreää siirtymää.				
YM	a) Lainsäädäntö	HE 211/2024 vp (nettonollateollisuuden edistämistä koskevat lakimuutokset), laki 114/2025. Lakimuutoksella Itä-Suomen aluehallintovirasto velvoitettiin toimimaan kansallisena nettonollateollisuushankkeiden yhteyspisteviranomaisena sekä säädettiin muun muassa näiden hankkeiden etusijäksittelystä. Aluehallintouudistuksen myötä yhteyspisteviranomaisen tehtävä siirtyisi uudelle valtakunnalliselle Lupa- ja valvontavirastolle 1.1.2026 alkaen. Lupamenettelyjä sujuvoittamalla edistettiin investointeja ja vihreää siirtymää.				
YM	a) Lainsäädäntö	HE uusiutuvan energian lupamenettelylain uudistamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle viikolla 18. Esityksellä uudistetaan uusiutuvan energian lupamenettelylaki, pitäen sisällään muun muassa uusiutuvan energian hankkeiden yhteyspisteviranomaisen tehtävän sekä nopean kehittämisen alueiden perustamista koskevat säännökset. Lailla pyritään edistämään ja sujuvoittamaan uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyjä.				
YM	a) Lainsäädäntö	HE ympäristönsuojelulain muuttamisesta (lupamääräysten tarkistaminen) olisi lainsäädäntösuunnitelman mukaan tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2025. Valmisteltavana olevalla esityksellä ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan perustettava Lupa- ja valvontavirasto voisi antaa ympäristöluvassa määräyksen uutta toimintaa tai toiminnan olennaista muutosta koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi. Ehdotus liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen tarkastella mahdollisuutta palauttaa lupamääräyksiin lupien tarkastamisen edellytyksiä ja tehdä tarkastelun pohjalta tarpeelliset lainsäädäntömuutokset (hallitusohjelman luku 7.2. Luvituksen sujuvuudesta Suomen kilpailuetu).				
YM: Rakentamislain muutokset	a) Lainsäädäntö	Hallituksen esityksellä rakentamislain muuttamisesta HE 101/2024 vp korjattiin rakentamislakia jo ennen sen voimaantuloa selkeämmäksi ja vähemmän byrokratiaa aiheuttavaksi. Esiitetty lainsäädäntö on jo voimassa, laki 897/2024.		YM (Teppo Lehtinen; teppo.lehtinen@gov.fi)		
YM: Yhden luukun digitaalisten palveluiden hanke (kts. TEM:n koordinoima Luvat ja valvonta -hanke, rivi 147)	f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava	Yhden luukun palvelujen digitalisaatiohankkeessa koordinoidaan käynnissä olevien digitalisaatiohankkeiden toteutusta osana lupamenettelyjen kehittämistä. Lisäksi kehitetään ympäristönsuojelun tietojen yhteentoimivuutta ja tietovarantoa sekä parannetaan lupaprosessien ja valvonnan tuottavuutta digitalisaatiota kehittämällä. Hankkeessa tavoitellaan yhden luukun digitaalisten palvelujen mallin käyttöönottoa hyödyntämällä mm. Luvat ja valvonta -palvelun tarjoamia ja kehitettäviä toiminnallisuuksia.		YM (Juha Lahtela; juha.lahtela@gov.fi)		
19. Panostetaan osana Suomen pitkän aikavälin EU-vaiuttamista sisämarkkinoiden toiminnan kehittämiseen, sisämarkkinaesteiden poistamiseen ja EU-säädosympäristön kehittämiseen niin, että se tukee pk-yritysten toimintaedellytyksiä.			Toimenpiteen toteuttamisen tilanne tällä hetkellä	TEM, VNEUS, kaikki ministeriöt		Toimenpide 19. Muut mahdolliset nostot ja huomioon otettava
Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanosta: jokaiselle <u>toimelle_oma rivi</u> ja tiedot sarakkeisiin A-G.	Valitaan alavetovalikosta toimenpiteen luonne: a) Lainsäädäntö, b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat, c) Ministeriötason strategia, d) Ohjelma, e) Ohje, linjaus, f) Uusi toimintamalli, instrumentti tai vastaava, g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G.	Lyhyt kuvaus toimenpiteen täytäntöönpanon etenemisestä ja aikataulusta (sulkuihin milloin arvioidaan olevan valmis).	Arvio alavetovalikosta liikennevalolla: vihreä= valmis, keltainen=toteutuksessa, punainen=ei toteutuksessa/ei suunnitella	Päävastuuministeriö,-ministeriöt/ päävastuu hallinnonalan toimija sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Osavastuulliset ministeriö/hallinnonalan toimijat sekä vastuuhenkilö yhteystietoineen (nimi ja s-postiosoite):	Tiiviit nostot mahdollisista nostoista ja huomioon otettavista.
OM: GDPR:n velvoitteiden keventäminen esim. 30 artiklan 5 kohdan selostevelvoitteiden poikkeuksen laajentamisesta, 33 artikla tietoturvaloukkausilmoitusten kynnyksen korottamisesta. Lisäksi horisontaalisesti komission tulisi arvioida tietosuoja-asetuksen kanssa päällekkäiset ilmoittamis- ja raportointivelvollisuudet EU-sääntelyssä: onko päällekkäiselle erityissääntelylle tarvetta ja onko tarvetta tiukemmalla erityissääntelylle. (Ehdotukset Omnibus-hanke: kerätty ja toimitettu VNEUS-valmisteluun).	g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G	Komissio on antamassa sääntelyn keventämisehdotuksia kevään 2025 aikana.		OM (Amanda Mäkelä; amanda.makela@gov.fi, Virpi Koivu; virpi.koivu@gov.fi)		Vaikuttaminen komissioon. On punaisella siksi, ettei komissioin ehdotus ole tullut vielä, eikä voida edetä. Kun komissiolta saadaan ehdotus, etenee EU-työryhmäneuvotteluihin.
OM: Maksuviivästyksiä koskevan asetusehdotuksen ((COM(2023) 533 final/2) käsittely	a) Lainsäädäntö	Maksuviivästyksiä koskevan asetusehdotuksen (COM(2023) 533 final/2) käsittely alkoi lokakuussa 2023 (ks. myös U 62/2023 vp). Ehdotuksen käsittely EU:ssa (neuvostossa) on toistaiseksi ollut hidasta, koska jäsenmaiden selvä enemmistö on pitänyt ehdotusta liian pitkälle menevänä. Uuden KOM:n johdolla käsittelyn toivotaan nopeutuvan.		OM (Jussi Päivärinne; jussi.paivarinne@gov.fi)		Ehdotuksesta käytiin periaatekeskustelu 7.3.2024 pidetyssä kilpailukykyneuvostossa. Kesäkuussa 2024 jäsenmaiden selkeä enemmistö, mukaan lukien Suomi, ilmoitti työryhmäkokouksessa kantanaan, ettei neuvotteluja tulisi jatkaa Belgian laatiman kompromissiehdotuksen tai KOM:n alkuperäisen ehdotuksen pohjalta. Jäsenvaltiot ovat pyytäneet KOM:ta laatimaan kokonaan uuden ehdotuksen, mutta KOM ei ainakaan toistaiseksi ole ilmaissut aikomustaan tehdä näin. Neuvottelut ovat tämän jälkeen edenneet todella hitaasti.
OM: Yksityisoikeuden rooli kilpailuvyyn edistämisessä	g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G	EU-vaiuttamisen painopisteisiin 2025 kuuluu vaikuttaminen EU High level Forum -työhön, jonka tarkoituksena edistää kasvua yksityisoikeuden keinoin. Relevanttia mm. ennakkovaikuttaminen ns. 28 regiimiin (jonka tarkoituksena yritystoiminnan helpottaminen).		OM (Juha Jokinen; juha.jokinen@gov.fi; Johanna Mäkitalo; johanna.makitalo@gov.fi)		OM:n EU-ennakkovaikuttaminen
OM: EU:n maksukyvyttömyysdirektiiviä koskevissa neuvotteluissa keskitytään maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuuden ja rajat ylittävien sijoitusten edistämiseen sekä lainsäädännön laadun varmistamiseen	a) Lainsäädäntö	Direktiivineuvottelut käynnissä (neuvoston yleisnäkemyks hyväksytty arviolta aikaisintaan 6/2025, direktiivi hyväksytty arviolta aikaisintaan 12/2025).		OM, (Johanna Mäkitalo, johanna.makitalo@gov.fi)		
PLM: PLM:n EU-puolustusteollisuuspolitiikan keskeisenä pitkän aikavälin tavoitteena on avata puolustusalan markkinoita Euroopassa pk-yrityksille (ml. kaksikäyttötuotteet). Uusien puolustusteollisten aloitteiden (lähinnä Euroopan puolustusteollinen ohjelma, EDIP) neuvotteluissa Suomi on korostanut toimia, jotka parantaisivat pk-yritysten pääsyä eurooppalaisiin toimitusketjuihin ja siten lisätä niiden osallistumismahdollisuuksia yhteiseurooppalaisissa hankkeissa.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Jatkuvaa toimintaa.		PLM, resurssipoliittinen osasto		

PLM: Suomi on sitoutunut osallistumaan aktiivisesti Euroopan puolustusrahaston (EDF) toimeenpanoon (vuosina 2021-2027). EDF on puolustusalan TKI-rahasto ja siinä keskeisenä elementtinä on rajat ylittävä TKI-yhteistyö, jossa on keskeisenä elementtinä pk-yritysten osallistaminen hankkeisiin ja sitä kautta niiden liittäminen puolustusalan toimitusketjuihin ja yritysverkostoihin.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Jatkuvaa toimintaa. Suomi on kansallisesti hyötynyt merkittävästi EDF-rahoituksesta ja pk-yritysten osallistumisaktiivisuus on ollut kohtalaista.		PLM, resurssipoliittinen osasto		
PLM: Suomi on viestinyt komission suuntaan EDF:n toiminnan jatkamisen tärkeyttä ensi MFF-kaudella ja että rahaston rahoitushakuihin osallistumista helpotettaisiin erityisesti pk-yritysten näkökulmasta.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Jatkuvaa toimintaa.		PLM, resurssipoliittinen osasto		
TEM: Suomi vaikuttaa aktiivisesti komissiolta kesällä tulevan horisontaalisen sisämarkkinastrategian valmisteluun. Annettu tammikuussa 2025 yhteinen vaikuttamispaperi komissiolle kesäkuussa 2025 julkaistavan horisontaalisen sisämarkkinastrategian sisältöön vaikuttamiseksi: Non-paper of CZ, DE, EE, ES, FI, HR, IE, LT, LV, MT, NL, PT, RO, SE, SI, SK on a blueprint for the new horizontal Single Market Strategy. Samaan aikaan Suomi antoi myös oman vaikuttamispaperin: Finland's non-paper on the building blocks for the horizontal Single Market Strategy. Vaikuttamistyö jatkuu mm. virkakis- ja poliittisen tason tapaamisilla komissioon ja Euroopan parlamenttiin.	g) Muu: mikä? --> vastaus sarakkeeseen G	Annettu tammikuun lopussa 2025 komissiolle. Sisämarkkinoiden kehittämiseksi vaikutetaan laajasti eritasoilla. Tulevaan horisontaaliseen sisämarkkinastrategiaan vaikuttamiseksi Suomi on tehnyt aktiivista ennakko vaikuttamistyötä mm. vaikuttamispapereiden muodossa.		TEM (Niina Etelävuori; niina.etelavuori@gov.fi, Hannele Timonen: hannele.timonen@gov.fi)	VNEUS (Isabella Paju; isabella.paju@gov.fi)	Komission tiedonanto. Toukokuussa 2025 julkaistavan komission horisontaalinen sisämarkkinastrategia tulee sisältämään toimia 1) palveluiden vapaan liikkuvuuden edistämiseksi ml. palveluiden toimintasuunni- telma, 2) tavaroiden vapaan liikkuvuuden edistämiseksi 3) sisämarkkinoiden hallinnon tehostamiseksi (sisämarkkinaesteiden poisto, yhteistyön lisääminen jäsenvaltioiden ja komission välillä, prosessien digitalisointi, sovittujen sääntöjen täytäntöönpano tarvittaessa korjaavilla toimilla), 4) paremman sääntelyn periaatteita noudattaen, ml. yritysten raportointitaakan vähentäminen.
TEM: Samanmielisten jäsenvaltioiden kanssa yhteisen non-paperin valmistelu komission tulevaan Single Market Barriers Prevention Actin vaikuttamiseksi.	a) Lainsäädäntö	Antaminen huhtikuussa 2025 komissiolle.		TEM (Niina Etelävuori; niina.etelavuori@gov.fi, Hannele Timonen: hannele.timonen@gov.fi)		Komissio antamassa mahd. 2026. Sisämarkkinoiden esteasetuksen (Single Market Barriers Prevention Act) tavoitteena olisi puuttua kan- sallisten säännösten hajanaisuuteen, joka vaikeuttaa liiketoimintaa eri EU- maissa. Harkinnassa on di- rektiiviehdotus, jolla täydennettäisiin nykyisten ilmoitusvelvollisuuksien aukkoja liittyen mm. transpa- renssidirektiiviin ((EU) 2015/1535), palveludirektiiviin (2006/123/EY), ammattipätevyyksien tunnusta- misesta annettuun direktiiviin (2005/36/EY sekä suhteellisuusarvointidirektiiviin ((EU)2018/958). Uusi direktiiviehdotus kattaisi olemassa olevien EU- välineiden puutteet, vahvistaisi avoimuutta lisäämällä sidosryhmien osallistumista sekä mahdollistaisi ilmoitusvelvollisuuksien laajentamisen. Lisäksi se voisi sisältää vaatimuksen perusteellisemmista suhteellisuusarvioinneista. Siinä voitaisiin myös selvittää, että jäsenvaltioiden kansallisten tuomioistuinten olisi otettava huomioon jäsenvaltioiden ilmoitusvel- vollisuuden rikkomukset valtion vastuuta ja korvausvaatimuksia koskevissa riita-asioissa.
VNEUS: Sääntelyn yksinkertaistaminen, taakan vähentäminen erityisesti pk-yritykset ja toimeenpanon tehostaminen on nostettu valtioneuvostotason ennakko vaikuttamisen painopisteeksi. Tavoitteena on ennustettava ja vakaampi toimintaympäristö.	b) VN -tason selonteot ja periaatepäätökset, ohjelmat, strategiat, suunnitelmat,	Sääntelyn yksinkertaistamisesta ja toimeenpanosta on annettu E-kirje E23/2025 (11.4.2025) eduskunnalle, joka sisältää valtioneuvostotason ennakko vaikuttamisen linjaukset. Ministeriöiltä on myös pyydetty konkreettisia ehdotuksia sääntelyn yksinkertaistamisesta ja hallinnollisen taakan keventämiseksi. Ministeriöiden vastauksista kootaan Suomen viestit komissiolle. Tarpeeseen kartoittaa yrityksiä ja kansalaisia haittaavia normeja sekä sujuvoittaa sääntelyä on kiinnitetty huomiota myös valtioneuvoston lainsäädäntösuunnittelun yhteydessä.		VNEUS (Isabella Paju; isabella.paju@gov.fi, Eeva.Kaunismaa; eeva.kaunismaa@gov.fi)	kaikki ministeriöt	
YM: Omnibus-hanke: kerätty ja toimitettu VNEUS-valmisteluun YM:n ehdotuksia siitä, mitä ja miten EU-sääntelyä tulisi yksinkertaistaa, mahdollisesti poistaa ja miten hallinnollista taakka voitaisiin vähentää. Omnibus VNEUS vastuulla.	e) Ohje, linjaus			YM Liisa Reunanen		